СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Доц. д-р Тодор Кръстевич – Зам. ректор „Научноизследователска и проектна дейност“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Поля Ангелова
Проф. д-р Маргарита Богданова
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1815-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

Напълно автоматизирания луксозен комунизъм – опит за подмяна на идеологията с технология
Проф. д.н. Борислав Борисов, докт. Дмитрий Лем 7

Бюджетно осигуряване на националната сигурност – състояние и тенденции за периода 2010 – 2019 г.
Проф. д-р Андрей Захариев, ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Русалин Русалинов.....18

За информационното общество в България – 30 години след началото на промените
Проф. д-р Йордан Василев 27

Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2019 г.)
Доц. д-р Анастасия Марчева, гл. ас. Милена Владимирова.....35

Реформата в българското данъчно облагане и икономиката в сянка
Доц. д-р Валентин Милинов 43

Надзор върху застрахователната дейност в България в контекста на защитата на интересите на застрахованите
Доц. д-р Венцислав Василев 51

Българската икономика преди и след 30 години: източници на растежа
Доц. д-р Вера Пиримова 58

Глобализацията на съвременната икономика и мястото на България в нея
Доц. д-р Людмил Несторов 67

Осигурително-технически аспекти на взаимовръзката „вход – изход“ през призмата на адекватността и еквивалентността на пенсионноосигурителната система в България
Доц. д-р Пламен Йорданов, докт. Жанета Ангелова 76

Застраховането като възможност за осигуряване на допълнителен доход на хората в надработоспособна възраст
Доц. д-р Румен Ерусалимов 84

Конвергенция на финанси и застраховане в България –
проявления, тенденции, възможности
Доц. д-р Стоян Проданов.....93

Анализ на показателите за капиталова адекватност на банките
в България през периода 2007 – 2018 г.
Гл. ас. д-р Аглика Кънева 102

Еволюция на държавния надзор върху застрахователната
дейност в България
Гл. ас. д-р Анелия Панева 113

30 години пазарна икономика в България: ефекти върху заетостта
Гл. ас. д-р Елка Сярова.....121

Оценка състоянието на задлъжнялостта в подсектор
„Местно самоуправление“
Гл. ас. д-р Петко Ангелов, докт. Силвия Заркова.....129

Развитие и усъвършенстване на институционалната структура
на пазара на труда в България
Гл. ас. д-р Таня Илиева 137

Пъзел с изменчивостта – методология за тестване на БФБ
Гл. ас. д-р Цвета н Павлов 144

Осигуряване в Универсален пенсионен фонд – състояние
и възможности
Ас. д-р Йордан Йорданов.....153

Инвестирането във ВЕЦ като важен възобновяем енергиен източник
в България
Ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Мирослав Костадинов.....161

Мястото на преките чуждестранни инвестиции
в българската икономика
Ас. Елица Петкова.....168

Парите – начален и краен стимулатор и ограничител на банковото
външнотърговско посредничество (Финансово-правни аспекти)
Ас. Игнат Папазов 177

Стрес тестовете на българската банкова система в контекста
на регулаторните изисквания на Базел III
Докт. Беатрис Любенова 184

Инвестиционните банки и ипотечните облигации
Докт. Борислав Киров 196

Презастраховането като инструмент за управление на риска
Докт. Вахан Бохосян 205

Отражение на петролните ценови шокове върху световната
икономика
Докт. Даниел Тунчев 211

Българският модел на системата „бонус-малус" и поредното
предизвикателство пред застрахователните компании
Докт. Михаела Монова 220

Проблеми и предизвикателства пред холдинговите дружества
в България
Докт. Теодора Цветкова 228

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

Същност и възможности за счетоводно отчитане
на специализираните пенсионни резерви в пенсионноосигурителните
дружества
Проф. д-р Атанас Атанасов 239

Съвременната агростатистика в България – началото
Проф. д-р Поля Ангелова 247

Стандартизация на счетоводството в предприятията от публичния
сектор в Република България
Доц. д-р Венцислав Вечев 255

Значими изменения в счетоводството в резултат на настъпилите
социално-икономически промени през последните 30 години
Доц. д-р Галина Чиприянова 261

Структурните промени в българската икономика и влиянието им
върху външната търговия и икономическия растеж
Доц. д-р Красимира Славева 270

Първи период в развитието на статистическия анализ
на „Отдалечени наблюдения“ ("OUTLIERS")
Доц. д-р Любомир Иванов **281**

Оценка на достъпа до интернет в дейността на предприятията
Доц. д-р Маргарита Шопова **288**

Стопански счетоводен анализ на ефективността и финансовата
стабилност на предприятието
Доц. д-р Марко Тимчев **296**

Правни аспекти на трансферното ценообразуване при данъчно
облагане в Р България
Доц. д-р Пенко Димитров **305**

Дуално или триално обучение по контролни дисциплини във висшето
образование – проблеми и предимства
Доц. д-р Пепа Стойкова **313**

Сравнителен анализ на финансирането на висшето образование
в страните от Европейския съюз
Доц. д-р Пламен Петков **324**

Предизвикателства пред одиторите в контекста на разширеното
докладване
Доц. д-р Силвия Костова **333**

Оценката на риска при извадковото изучаване в одита
Доц. д-р Стела Касабова **341**

Развитие на контрола върху акцизите през последните 30 години
Гл. ас. д-р Жельо Желев **347**

Мрежов модел за пътуване в България с БДЖ при планиране
на маршрут за пътуване с прикачване
Гл. ас. д-р Миглена Иванова **355**

Счетоводната професия в перспектива – умения и компетенции
Гл. ас. д-р Радосвета Кръстева-Христова **364**

Оценка на икономическото сближаване между областите в България
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов **371**

Проблеми при прилагането на разширения критерий на Дики-Фулър
Ас. д-р Евгени Овчинников 379

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Comparative Analysis of the Competitiveness of the Balkan Countries
Prof., PhD Lyubcho Varamezov.....387

Lean Management във висшето образование
Проф. д-р Маргарита Богданова 394

Стратегическият маркетингов мениджмънт – перспектива
за развитие на туристическите бизнес организации в България
Доц. д-р Ваня Григорова 403

Приложение на Big Data анализа за защита на информацията
Доц. д-р Веселин Попов, доц. д-р Петя Емилова 411

Проблемът с текучеството на персонала в българските предприятия
Доц. д-р Галина Захариева, докт. Дритон Сюлча.....419

Управление на преживяванията на персонала – фактор
за организационно развитие
Доц. д-р Ирена Емилова, гл. ас. д-р Милен Динков.....427

Подобряване на отрасловата свързаност чрез изграждане
на железопътния участък по коридор № 9
Доц. д-р Камен Петров, докт. Радослав Костев 436

Потенциал на индустриалния интернет за нещата за подобряване
на производствените процеси
Доц. д-р Наталия Маринова 445

Професионалното обучение и особености на системата
за професионално образование и обучение
Доц. д-р Христо Сирашки 453

Повишаване качеството на обслужване на клиенти чрез въвеждане
на нови технологии в търговията
Гл. ас. д-р Венцислава Минкова.....465

Предимства на гъвкавото управление на проекти и въздействието върху проектния риск
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова.....473

Социално-икономически промени - управленски аспекти
Гл. ас. д-р Елена Йорданова 481

Приложение на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова.....487

Съвременни предизвикателства пред управлението на регионалното развитие в Република България
Гл. ас. д-р Методи Иванов.....495

Маркетингови комуникации на българския бизнес в дигитална среда
Гл. ас. д-р Мирослава Ценкова 502

Местното самоуправление в България – някои основни постановки
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 510

Степен на интегрираност на приоритетите за интелигентна специализация в плановите документи
Ас. д-р Мариела Стоянова 518

Концепция за многостепенно управление: възникване, развитие, перспективи
Докт. Димитрина Проданова.....524

Развитие на електронната търговия в България през последните 30 години
Докт. Михаела Маркова.....533

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

Устойчивост в развитието на туризма в националната бизнес среда
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 543

Българската индустрия – тридесет години по-късно
Проф. д-р Анета Денева.....551

Подпомагане на доходите на производителите от аграрния сектор
Доц. д-р Виолета Блажева 560

Съвременни измерения на управлението на талантите
Доц. д-р Искра Пантелеева 566

Значение на инфраструктурните коридори за регионалното икономическо развитие на България
Доц. д-р Камен Петров 574

Изследване на възможностите за развитие на туристическа дестинация „Свищов“
Доц. д-р Любка Илиева 583

Градско земеделие – алтернатива или необходимост
Доц. д-р Марина Николова 592

Теоретико-приложни аспекти на мърчандайзинга в българската търговска практика
Доц. д-р Петранка Мидова 603

Туристическите агенти, резервационните услуги на туроператорите и свързаните с тях дейности в България 30 години след началото на промените
Доц. д-р Петя Иванова 611

Изследване необходимостта от придобиване на търговски умения по женско предприемачество
Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Теодора Филипова 618

Бизнес среда и предприемаческа дейност на българските пивоварни предприятия
Доц. д-р Сергей Найденов 626

Атрибутивно анализиране на асортиментното разнообразие в точките на продажби
Доц. д-р Симеонка Петрова 634

Периодът на прехода – 30 години растеж на регионалните дисбаланси
Доц. д-р Тихомир Личев 642

Социална работа и социално предприемачество
Гл. ас. д-р Ваня Ганева 652

Анализ на сезонността в търговията
Гл. ас. д-р Венцислав Перков 660

Разкриване на нефинансова информация от големите български държавни предприятия
Гл. ас. д-р Емил Николов 667

Подходи за управление на риска в търговските предприятия
Гл. ас. д-р Зоя Иванова 676

Проблеми и предизвикателства пред развитието на туризма в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 684

Развитие на туристическа дестинация България като част от интернационалния туристически пазар
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 690

Анализ на предприемаческите нагласи в България
Ас. д-р Ивайло Костов 698

Устойчиво развитие на българската индустрия
Докт. Айтен Сабри 706

Значение на пътната инфраструктура като фактор за подобряване състоянието на горскостопанските предприятия
Докт. Руслан Коларов 714

Анализ на възможни решения за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове създавани от Аспарухов мост
Инж. Дойчин Ников, Красимира Вангелова 722

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

ISBN 978-954-23-1815-6

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

740

КОНЦЕПЦИЯ ЗА МНОГОСТЕПЕННО УПРАВЛЕНИЕ: ВЪЗНИКВАНЕ, РАЗВИТИЕ, ПЕРСПЕКТИВИ

Докт. Димитрина Любенова Проданова
Катедра „Стратегическо планиране“,
СА „Д. А. Ценов“,
prodanovad@gmail.com

Резюме: *Настоящият доклад разглежда основните моменти в концепцията за многостепенното управление, нейното развитие и перспективи, както и приложението й в управлението на селските райони чрез прилагането на подхода Лидер. Идеята за многостепенно управление е разработена в ЕС в началото на 90-те години. Тя предлага разглеждането на ЕС като отличителна политическа система, която има повече прилики с националните политически системи, отколкото с международните организации. Много органи на властта, създаващи политики, си взаимодействат на различни нива. „Вертикалното“ измерение се отнася до връзките между висшите и по-ниските нива на управление, включително техните институционални, финансови и информационни аспекти. Израз на „хоризонталното“ измерение на многостепенното управление са например връзките между общини за прилагане на стратегии за развитие в селските райони, познато като прилагане на подхода ЛИДЕР на това ниво от управлението.*

Ключови думи*: многостепенно управление, подход ЛИДЕР, нива на управление, принцип на субсидиарност.*

JEL: H71, H77, O21, R11.

MULTI LEVEL GOVERNANCE CONCEPT: ORIGIN, DEVELOPMENT, PROSPECTS

Dimitrina Lyubenova Prodanova, PhD student
Strategic Planning Department,
D. A. Tsenov Academy of Economics,
prodanovad@gmail.com

Abstract: *The report looks at the main points of the concept of multilevel governance, its development and prospects, as well as its application to rural governance through the implementation of the Leader approach. The idea of multilevel governance was developed in the EU in the early 1990s. It proposes to view the EU as a distinctive political system that bears more resemblance to national political systems than to international organizations. Many policy makers interact at different levels. The „vertical“ dimension refers to the links between higher and lower levels of governance, including their institutional, financial and information aspects. The „horizontal“ dimension of multilevel governance for example are the links between municipalities for the implementation of rural*

development strategies, known as the implementation of the LEADER approach at this level of governance.

Key words: *Multilevel governance, LEADER approach, levels of governance, principle of subsidiarity*

JEL: *H71, H77, O21, R11*

Въведение

Концепцията за многостепенно управление води началото си в началото на 90-те години. Традиционно за много изследователи Европейският съюз е смятан за международна организация като ООН или НАТО, като обикновено се прилага същата теоретична база при изследването му. Нарастващата европейска интеграция през 90-те години и особено след подписването на Договора от Маастрихт, заедно с повишаващата се компетентност на наднационалните институции на ЕС, довеждат до развитието на алтернативна концепция. Тя предлага разглеждането на ЕС като отличителна политическа система, която има повече прилики с националните политически системи, отколкото с международните организации. Въпреки че първоначално идеята за многостепенно управление е разработена в ЕС, много нейни форми и модели се прилагат в други области на изследване, като например при изследването на федералните държави в сравнителната политика. Доста забележителен е аргументът на J. McCormick за произхода на концепцията. Според него „многостепенното управление е концептуален братовчед на две други, по-стари концепции“, федерализма и конфедерализма (McCormick, 2008).

Терминът „Многостепенното управление“ (multilevel governance) или в превод „управление на много нива“ е съвременно понятие, което за първи път влиза в полезрението на политическата теория преди 28 години, когато със създаването на Европейския съюз и последвалата европейската интеграция се установява, че властта се измества не само от централното държавно ниво нагоре към наднационалните структури, но и надолу към субнационалните органи.

1. Възникване на концепцията за многостепенно управление (Multi-level governance)

Политолозите Лизбет Хуге и Гари Маркс (Liesbet Hooghe, Gary Marks) разработиха концепцията за многостепенно управление в началото на 90-те години и непрекъснато допринасят за нейното изследване

и развитие. Тяхната теория е резултат от изучаването на новите структури, въведени от ЕС след подписването на договора от Маастрихт през 1992 г. и предлага опростена практическа представа за функционирането на ЕС. Многостепенното управление е подход в политическата наука и теорията за публичната администрация, който произхожда от проучванията на европейската интеграция и изразява идеята, че в развиващата се глобална политическа икономика си взаимодействат на различни нива много органи на властта, които създават политики. Или образно казано „да погледнем напречното сечение на управленската дейност в ЕС“ (Stephenson, 2013).

През 1996 г. в своята статия в „Журнал за общи пазарни проучвания“, наречена „Европейска интеграция от 80-те години: централизирано държавно управление срещу многостепенно управление“, Гари Маркс и Лизбет Хуге оспорват традиционните държавно-центрични възгледи с аргумента, че суверенитетът на европейските държави е ограничен от прилагането на колективно вземане на решения и от нарастващата компетентност на наднационалните институции. Те също така твърдят, че „европейските държави губят сплотеността си при посредничеството на представителството на вътрешния интерес в международните отношения.“ (Marks & Hooghe, European Integration from the 1980s: State-Centric v. Multi-level Governance, 1996). В по-ново изследване те твърдят, че в следствие на европейската интеграция „е създадена многостепенна политика, която предоставя или съвместно предоставя няколко от основните резултати на правителството, включително паричната политика, политиката на конкуренция, регионална политика, регулиране на пазара и елементи на индустриалните отношения, закон и ред и образование. “ (Marks & Hooghe, European Integration and Democratic Competition, 2004)

Подписването на Договора от Маастрихт за създаването на Европейския съюз през 1992 г., предшествано от реформата и създаването на процедури за споделено управление на структурните фондове през 1988 г. и създаването на единния пазар, породиха мобилизирането и разпространението на групи по интереси в рамките на политическите мрежи. Никоя друга международна форма на сътрудничество не се характеризира с толкова мащабна интеграция като Европейския съюз, по отношение на броя и обхвата на политическите области и начина, по който се развива политиката му. Европейският съюз може да се характеризира с комбинация от класическо междуправителствено сътрудничество между суверенни държави и мащабна наднационална интеграция.

2. Същност на многостепенното управление

Многостепенното управление в рамките на ЕС се разбира като зачитане на компетенции, споделяне на отговорности и сътрудничество между различните нива на управление: ЕС, държавите-членки и регионалните и местните власти. В този контекст то се позовава на принципа на субсидиарност, който поставя решенията възможно най-близки до гражданите и гарантира, че това действие на равнището на Съюза е оправдано с оглед на възможностите, налични на национално, регионално или местно равнище. На практика многостепенното управление в рамките на ЕС е свързано с участието и координацията между всички нива на управление както в процеса на вземане на решения, така и в прилагането или оценката на европейските политики.

Концепцията за управление на много нива е изградена върху няколко основни твърдения:

1. Европейската интеграция означава, че капацитетът за вземане на решения в ЕС е на няколко различни нива. Най-важните от тях са наднационалното ниво на институциите на ЕС, националното ниво на правителствата и субнационалните участници от регионалното и местното управление, като местните власти и групите по интереси;

2. Европейската интеграция означава определена загуба на суверенитет за държавите или за националните правителства. От друга страна, европейската интеграция увеличава капацитета на наднационалните органи и субнационални участници, които сега действат отвъд националните граници. Най-общо казано, междуправителственият възглед за държавите като единствени важни участници в европейската политика се отхвърля или омаловажава поне от онези, които се застъпват за многостепенното управление;

3. Приема се, че наднационалното, националното и субнационалното ниво на управление са свързани помежду си с политическото развитие на едно ниво, въздействащи върху другите нива, като по този начин се оспорва държавно-центристкия модел, В тази рамка, например, действията на субнационално ниво могат да окажат дълбоко въздействие върху други нива и съответно да окажат влияние върху скоростта и формата на интеграция **(Nugent, 2003)**.

Възможните взаимовръзки и взаимодействия между отделните нива на многостепенното управление са представени на следната фигура:

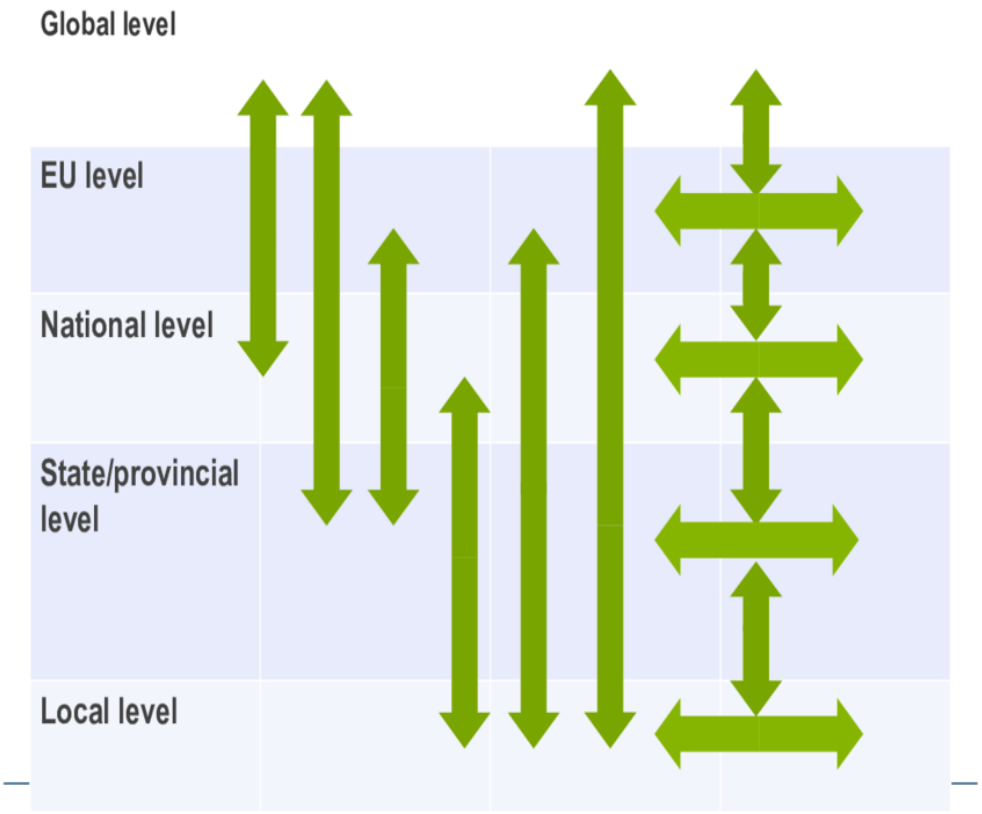

Фигура 1. Многостепенно управление: възможни хоризонтални и вертикални взаимодействия.

Източник: (Jänicke, 2015)

„Вертикалното“ измерение се отнася до връзките между висшите и по-ниските нива на управление, включително техните институционални, финансови и информационни аспекти. Тук изграждането на местен капацитет и стимулите за ефективност на субдържавните нива на управление са ключови въпроси за подобряване на качеството и съгласуваността на публичната политика.

„Хоризонталното“ измерение се отнася до договорености за сътрудничество на едно хоризонтално ниво, например между региони или между общини. Тези споразумения са все по-често срещани като средство за подобряване на ефективността на предоставянето на местни обществени услуги и прилагане на стратегии за развитие.

3. Многостепенно управление в развитието на селските райони

Израз на „хоризонталното“ измерение на многостепенното управление са връзките между общини за прилагане на стратегии за развитие в селските райони, познато като прилагане на подхода Лидер на това ниво от управлението. Този процес е тясно свързан и с правилото на субсидиарността, въведено като основен принцип на европейската интеграция и станал част от юридическите основи на ЕС с Договорите от Маастрихт през 1993 г. и Амстердам от 1999 г. По този начин законодателните инициативи на Европейската комисия се обвързват и обосновават съобразно принципа на субсидиарност, а именно да се търсят решения на проблемите на наднационално ниво единствено, ако такива не се откриват на национално и субнационално ниво. Процесът на вземане на решения следва да се изпълнява на най-ниското управленско равнище, което е най-близо до гражданите, докато по-високите управленски нива имат субсидиарен или допълнителен характер и се ползват само за наложителни спомагателни действия.

В контекста на европейската интеграция принципът на субсидиарността като основополагащ за многостепенното управление катализира местната инициатива за развитие на най-ниските управленски нива, а именно общини и региони. Това е в основата на предложения през 1991 г. подход за развитие на селските райони в посока „отдолу-нагоре“, известен като подхода Лидер. Той е резултат на регионална мобилизация на местните ресурси и човешки капитал под формата на местни инициативи, представени от сътрудничеството между различни заинтересовани страни.

В по-широк смисъл концепцията за многостепенното управление включва и участието на недържавни играчи като икономически и социални партньори и гражданско общество в процеса на вземане на решения на всички нива на управление, заемайки по този начин вертикалните и хоризонталните измерения на многостепенното управление.

Взаимодействията и връзките между отделните нива на многостепенното управление в контекста на участниците в подхода Лидер за прилагането му на територията на България са представени в следната таблица:

Таблица 1

Основни нива и елементи на подхода Лидер в контекста на многостепенното управление в България

Ниво	**Регулации**	**Заинтересовани страни и участници**
Европейско ниво	Обща стратегическа рамка Обща селскостопанска политика (ОСП) Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) Ръководство за Водено от общностите местно развитие	Европейска комисия Европейски парламент Съвет по селско стопанство и рибарство към ЕС Европейска селска мрежа (ELARD)
Национално ниво	Национална обща референтна рамка Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. Други оперативни програми Нормативни актове за регулиране на ВОМР/ЛИДЕР	Централно координационно звено (ЦКЗ) Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ) Министерства, прилагащи ЛИДЕР/ВОМР Дирекция РСР Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция Национална селска мрежа
Местно ниво	Стратегия за ВОМР	Местна инициативна група (МИГ) Заинтересовани страни от публичния, бизнес и НПО секторите Бенефициенти

Така представени елементите и участниците в подхода ЛИДЕР, показват че моделите за управление на селските райони са вградени в система за многостепенно управление (Bache & Flinders, 2004). По този начин подходът създава серия от взаимовръзки както в хоризонтален смисъл, между пространства, територии и политически или местни

административни структури, така и във вертикален смисъл, между местните и всички останали заинтересовани страни, независимо дали са регионални, национални или европейски.

Заключение

Изследванията както на причините, така и на последствията от управлението на много нива продължават и така се набира все повече информация за субнационалното и за международното измерение на многостепенното управление. В рамките на ЕС това е динамичен и развиващ се процес. На 16 юни 2009 г. Комитетът на регионите приема Бяла книга за многостепенното управление, която препоръчва конкретни механизми и инструменти за стимулиране на всички етапи на процеса на вземане на решения в Европа, а в последствие разработва „Таблица за многостепенното управление“, за да следи ежегодно развитието на процеса на европейско равнище.

През 2014 г. Комитетът на регионите приема Харта за управление на много нива, която призовава публичните органи от всички нива на управление да използват и насърчават многостепенното управление в бъдещата си дейност и начинания. Редица други международни организации като Световната банка, ООН, се включват в процеса на изследване на многостепенното управление, показвайки важността на концепцията и нейните практически аспекти.

Използването на многостепенно управление позволява обединяване на ресурси за управление и прилагане на демократичните принципи, като същевременно осигурява свободата на отделните държави да действат автономно. Ефективността на управлението се повишава чрез създаване на съгласувани стандарти за прилагане и изпълнение на политиките на ЕС в различни сфери на дейност, като околната среда, индустрията и особено важната в последните години тема за безопасността. По този начин концепцията за многостепенното управление прониква в основни направления на развитието на Европейската идея.

ЛИТЕРАТУРА

Bache, I., & Flinders, M. (2004). *Multi-level Governance.* Oxford.

Jänicke, M. (8 2015 r.). Horizontal and Vertical Reinforcement in Global Climate Governance. *Energies*, 5782-5799. Извлечено от

https://www.researchgate.net/figure/Multi-level-governance-possible-horizontal-and-vertical-interactions_fig2_282188892

Marks, G., & Hooghe, L. (1996). European Integration from the 1980s: State-Centric v. Multi-level Governance. *Journal of Common Market Studies, Vol. 34, No. 3*, 341-378.

Marks, G., & Hooghe, L. (2004). European Integration and Democratic Competition. *European Integration and Democratic Competition [online]*. Извлечено от Available from: http://library.fes.de/pdf-files/id/02607x.pdf [accessed 3.5.10).1)

McCormick, J. (2008). *Understanding the European Union: A Concise Introduction.* Palgrave MacMillan: UK 15.

Nugent, N. (2003). The Government and Politics of the European Union. . *Palgrave: Basingstoke*, 473-474.

Stephenson, P. (2013). Twenty years of multi-level governance: Where does it come from? What is it? Where is it going? *Journal of European Public Policy, Vol. 20, No. 6*, 817-837.